

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo Inšpektorata za delo za leto 1956

(Nadaljevanje)

Iste nezgode pa razdelimo po vzrokih takole:

pomanjkanje kontrole od strani odgovornih voditeljev, neupoštevanje zaščitnih ukrepov, preobložena transportna sredstva in nepoznavanje nevarnosti — 3 primeri, preziranje zaščitnih naprav 1 primer, okvare na strojih 1 primer, nepravilna organizacija dela 1 primer, pokvarjena električna instalacija 1 primer, odprtine v tleh 1 primer, nezavarovana transmisija 1 primer.

V lesno predelovalni industriji je v zadnjem času opaziti ponekod postopno nazadovanje nezgod, kot na primer v podjetju »Stol« Dupliča, ali pa »Brest« Cerknica. Da je zabeležen padeč nezgod v teh podjetjih, je pripisati predvsem okolnostim, ki so odločilno vplivale na zmanjšanje nevarnosti pri delu in na poostreno kontrolo od strani Inšpektorata dela in drugih merodajnih organov. Večja podjetja so namreč opremila in izpopolnila svoj strojni park s sodobnimi stroji, ki so opremljeni s tako imenovanimi podajalnimi aparati in kvalitativnimi zaščitnimi napravami. K zmanjšanju obratnih nezgod je nedvomno mnogo doprinesel tudi stalni nadzor organov Inšpektorata dela in propagandna aktivnost, ki je vplivala vzgojno na zaposlene. Organi Inšpektorata dela so redno obiskovali podjetja ter svetovali podjetjem razne izboljšave in ukrepe za zmanjšanje obratnih nesreč. Vzporedno s tem so tudi komisije HTZ poživile svoje delo in ugodno vplivale na zmanjšanje nezgod.

Med naštetimi nezgodami je največ nezgod v lesno-predelovalni industriji običajno pri krožnih žagah, cirkularkah. Vzrokov za to zlo je več. Predvsem zaradi enostavnosti krožnih žag delavci podcenjujejo nevarnosti pri delu, ne upoštevajo lastnosti lesa, krožne žage pa same niso pravilno varnostno vzdrževane in tako dalje. Kot že rečeno, so nesreče na krožnih žagah najpogostejše in običajno večji del težje. Tudi pri namiznih rezkarjih je razmeroma dosti nezgod. Rezkarji so najnevarnejši stroji v lesno predelovalni industriji, predvsem zato, ker jih je težavno zaščititi in imajo visoko turažo. Sodobno urejna podjetja opremljajo tudi rezkarje s podajalnimi aparati, ki sami vlečejo predmet preko rezila. Podajalni aparati so še precej dragi in je nabava istih predvsem za manjša podjetja otežkočena.

Na poravnalnih strojih se tudi dogajajo nezgode, ker se ne uporabljajo zaščitne naprave. Obstojne zaščitne naprave na poravnalnikih so zadovoljive ter v tistih podjetjih, ki naprave predpisno uporabljajo, ni nezgod.

Poleg sedaj omenjenih večjih nezgod pa imamo v lesnopredelovalni industriji tudi več lažjih obratnih nezgod (50%), kot na primer: udarci, ubodi, zmečkanine prstov, padci itd., katere pa so po vzroku večinoma karakterizirane kot nepredvidnost ponesrečenega samega. Ponesrečenci dobivajo za lažje nezgode od 1 do 7 dni bolovanja in doma opravljajo razna dela. Primerno bi bilo, če bi organi zdravstvenega zavarovanja odredili primerna mesta v podjetju za čas bolovanja.

V kemični industriji pa omenjamo kot primer podjetje »Kamnik« v Kamniku, ki je zadnji čas praktično odpravilo nezgode 99%. V podjetju so namreč uvedli nagrajevanje na odpravo nezgod posameznikov in oddelkov. Če se v enem oddelku ponesreči en delavec, celoten oddelk ne dobi nezgodne premije, kar vsekakor vzbuja veliko zainteresiranost posameznikov, kakor tudi kolektiva, da se z vso vneto bori proti nezgodam in drug na drugega pazijo, da ne bo prišlo do nezgode. Na ta način je vodstvo podjetja uspelo skoraj popolnoma odpraviti nezgode, kar poprej nikakor ni bilo mogoče z administrativnimi ukrepi.

V kovinski predelovalni industriji in obrti je opaženo, da je število nezgod kljub intenzivnemu delu nekoliko porastlo. Ta porast gre precej na račun nezgod, ki so se pripetile na poti z dela domov in na delo. Kot smo že poprej omenili, je resničnost teh nezgod v mnogih primerih dvomljiva.

Nekatera večja podjetja kovinske predelovalne industrije, posebno tista, kjer se vprašanja nezgod od primera do primera obravnavajo, so uspešna, da je število nezgod padlo. Največji napredek je zaznamovan v »Litostroju«, kjer je na primer v letu 1955 bilo 688 nezgod, ki so za zdravljenje zahtevale 9388 delovnih dni, dočim je leta 1956 bilo 543 nezgod, zaradi katerih je bilo 5755 dni bolovanja. Število zaposlenih je ostalo približno enako v obeh letih. Iz prednjega je sklepati, da je le dosežen gotov napredek v večjih podjetjih, saj je v tem primeru za 38% nezgod manj kot prejšnje leto. Da pa je število nezgod še razmeroma visoko, smo mnenja, da se iste dogajajo v manjših podjetjih.

Statistika kaže, da se v gradbeništvu zelo pogosto dogajajo nezgode pri delu, saj je bilo v letu 1956 evidentiranih skupno 1233 nezgod. Od tega števila so zabeležene 3 smrtne, 7 težkih in ostale nezgode lažjega značaja. Od smrtnih nezgod sta dve popolnoma gradbenega značaja, ena pa je avtoprometna. Pri težjih nezgodah so predvsem slučajni padci iz višine ali podsipanje

terena odnosno zidu. Posledica teh nezgod so razni zlomi kosti in pretresi možganov.

Da je v gradbeništvu prišlo do tako velikega števila zlasti lažjih nezgod, je pač treba temu pripisati specifičnosti gradbeništvu. Na gradbiščih je polno prilik za lažje nezgode, in to predvsem za razne ubode, manjše odrgnine, praske, padee in podobno. Pojavljajo pa se tudi primeri, da sezonski delavci iz oddaljenih krajev izkoristijo vsako najmanjšo priložnost nezgode za bolniški dopust, da lahko odpučejo za nekaj dni domov in si prinesejo nazaj hrano in perilo. Precej vpliva na večji odstotek nezgod tudi dejstvo, da se v gradbeništvu zelo menja delovna sila, in to prvenstveno z novinci, ki še nimajo nikakršnih industrijskih odnosno delovnovarnostnih izkušenj. Povečini ti delavci odhajajo iz gradbeništvu v druge gospodarske panoge.

Nesreče z električnim tokom so pogoste, vendar marsikje ni posledic. V električnem toku je namreč pri nezgodah lahko samo smrtna ali pa brez posledic. Ugotovljeno je, da smrtne nezgode nastajajo le v onih primerih, kadar so pri dotiku z električnim tokom tudi pogoji dobrega prevoda skozi telo ponesrečenca. V primerih nezgod z električnim tokom včasih odločilno vpliva na nezgodo tudi odpornost telesa ponesrečenca samega. Nezgode z električnim tokom nastajajo predvsem zaradi nepoznavanja nevarnosti pri neizkušanih mladih osebah in zaradi nezadostne tehnične varnostne zaščite po obstoječih predpisih, kar je v glavnem po krivdi in malomarnosti električarjev.

V preteklem letu smo takoj po nastali nezgodi raziskali 80 težjih in 11 smrtnih primerov. Kasneje pa smo na predlog komisije za nezgodna zavarovanja pri Zavodu za socialno zavarovanje, v smislu člena 80. uredbe o samostojnem finansiranju socialnega zavarovanja (Uradni list FLRJ št. 12/55) raziskali 293 primerov nezgod in je bilo izdanih 65 odločb. V večini teh primerov so bile izdane odločbe o opustitvi varnostnih ukrepov, zaradi katerih je prišlo do nezgode.

Nezgode predstavljajo za našo skupnost veliko gospodarsko breme, katerega se včasih naši organi upravljanja vse premalo zavedajo. Težki milijoni, ki jih skupnost daje za hranarine bolnikom, zdravljenje, invalidnine itd., bi se kaj s pridom lahko uporabili za druge zdravstvene socialne in gospodarske namene. Zaradi nezgod je naša industrija v preteklem letu izgubila 190.600.000 dinarjev, v gradbeništvu pa 32.761.000 dinarjev in v prometu 5.012.000 dinarjev, v narodnega dohodka.

Če bo naša skupnost, to je organi delavskega samoupravljanja in drugi, imela v vidu gorjube izgube, upamo, da ne bo potrebno več prepričljivejših dokazov, da je nujno potrebno z vsemi razpoložljivimi sredstvi zmanjšati nezgode na minimum. Nezgode kot narodno zlo ne predstavljajo samo izgube narodnega dohodka, temveč so tudi zle posledice za ponesrečene in njihove družine. Poleg materialnih izgub ponesrečenci čestokrat trpijo velike bolečine in ostanejo v težjih primerih invalidi, kar jim zagreni celotno življenje.

Poklicna obolenja

Po podatkih Centralne ambulante za poklicna obolenja v Ljubljani se je pri zdravniških servisnih pregledih ugotovilo precej poklicnih bolezni, ki so posledica slabih higienskih tehničnih varnostnih pogojev v podjetjih in ustanovah. Kot smo že poročali, naša podjetja nimajo na razpolago dovolj dobrih osebnih zaščitnih sredstev, v kolikor pa obstajajo jih delavci neradi uporabljajo ter zaradi tega pride do poklicnih obolenj. Ponekod pa so tudi narave dela takšne, da jih je težko zaščititi v celoti in jih tudi v inozemstvu ne morejo z najsodobnejšimi sredstvi zaščititi.

Zastrupljenje z živim srebrom je bilo ugotovljeno v 5 primerih (»TOS« Ljubljana, »Lek« Mengeš).
Pneumoconiosis v 13 primerih (Tovarna kovanega orodja Kamnik, »Litostroje« Ljubljana, »Titan« Kamnik, Kemična tovarna Ljubljana-Moste, Rudnik barita Sitarjevec in Pleše, »Stol« Kamnik, Rudnik kaolina Crna pri Kamniku).

9 primerov eksp. z nitrolaki (KLI Logatec, »Brest« Cerknica, Stavbno mizarstvo Ljubljana, »Stol« Kamnik, Lesna industrija Domžale, »Letov« Ljubljana, »Hrast« Ljubljana, »Tisa« Rakek in »Telekomunikacije« Pržan-Ljubljana).

3 primeri znakov eksp. ogljikovodikov (»Izolirka« Ljubljana, »Lek« Mengeš).

14 primerov zastrupljenja s TNT (trinitrotoluol) (Podjetje Kamnik v Kamniku).

3 primeri zastrupljenja s TNT-gastritis dermatitis (Podjetje Kamnik v Kamniku).

25 primerov težkih zastrupljenj s svincem (»Dekor« Ljubljana, Kemična tovarna Domžale, Triglavska tiskarna, TT sekcija Ljubljana, Greizer Jože, Ljubljana, »Zmaj«, »Lek«, »Pečarstvo« Ljubljana).

8 primerov zastrupljenja z bencinom in acetonom (»Avtohebn« Ljubljana, »Tela« Ljubljana, »Color« Medvode, Tovarna kovinske galanterije Ljubljana, »Toko« Domžale, Triglav-film, Skander Ivan, avtoličar, Ljubljana, Inštitut za elektrozveze).

5 primerov lažje silikoze (Tovarna kovanega orodja Kamnik, »Tesar« Ljubljana, »Stol« Dupliča-Kamnik, »Titan« Kamnik).

2 primera hepatitis acuta (Pediatrična klinika Ljubljana, Ortopedska klinika Ljubljana).

5 primerov zastrupljenja s triklor-etilenom (»Tessilka« Medvode in »Labod« Ljubljana).

1 primer zastrupljenja s sekalom (»Lek« Ljubljana).

3 primeri laringitis chr. sl. (Tobačna tovarna Ljubljana, Univerza Ljubljana).

16 primerov exocema (Tehnična fakulteta Ljubljana, »Titan« Kamnik, »Elma«, Crnuče, »Zmaj« Ljubljana, Podjetje Kamnik v Kamniku, Tobačna tovarna Ljubljana, Tovarna mesnih izdelkov, D. S. Z. N. Z. Ljubljana, Inštitut za elektrovezve, »Slikoplesk« in frizerski salon Konrad Marice).

14 primerov silikoze II. stopnje (Rudnik kaolina Crna, »Titan« Kamnik).

2 primeri silikosis TBC (»Gradis« Ljubljana).

1 primer neuritis argot (»Lek« Ljubljana).

5 primerov zastrupljenja s CO (»Avtotehna« Ljubljana, »Letov« Ljubljana, »Obnova« in »Zmaj« Ljubljana).

1 primer aluminoze (Kemična tovarna Ljubljana-Moste).

1 primer dermatitisa (»Zmaj« Ljubljana).

2 primeri zastrupljenja s clorom (»Lek« Ljubljana, Etnografski muzej).

1 primer trambo-penia ritg. (Onkološki inštitut).

1 primer eksp. xilola (»Ljudska pravica« Ljubljana).

1 primer stomatitis profesionalne (Inštitut za elektrovezve Ljubljana).

1 primer pojačane eksp. kislin HC 1, Ka SO 4 (Pirnat Alojz).

1 primer zastrupljenja s tetra-klorogljikom (Gasilski servis Lj.).

1 primer myasitis pectoris (»Tiki« Ljubljana).

1 primer livarske mrzlice (Vojna pošta 3269 Ljubljana).

1 primer orysepeloid (Industrija usnja Vrhnika).

Splošna obolenja

V naših delovnih kolektivih se pojavljajo čisto obolenja. Ta obolenja nastajajo predvsem zaradi higienskih in tehničnih neprilic in nezadostne prehrane zaposlenih oseb. Največ obolenj imamo na dihalih, in sicer 22.766 in poleg tega še 814 na TBC. Največ boleznih na TBC je v gradbeništvu (105), obrti (77) in kovinski predelovalni industriji (76). Skupno je zaradi boleznih na TBC izgubljenih 139.906 delovnih dni. Bolezni na dihalih imamo največ v tekstilni industriji (2187), dalje v kovinski predelovalni industriji (2257), lesni predelovalni industriji (1956), gradbeništvu (1991) in v obrti (2418).

Iz prednjih podatkov lahko sklepamo, da zaprašeni delovni prostori v tekstilni, lesnopredelovalni industriji precej vplivajo na zdravje naših ljudi. V gradbeništvu pa se pojavljajo prehladi in druge bolezni na dihalih zaradi izpostavljanja vremenskim neprilicam in slabo obdelanih delavcev. Zaradi boleznih na dihalih je bilo izgubljenih skupno 215 delovnih dni.

Mnogo naših delavcev in uslužbencev po gospodarskih organizacijah in ustanovah pa boluje na jetrih in ostalih prebavnih organih. Te bolezni nastajajo predvsem zaradi neurejenosti v prehrani in delno so tudi vzrok živčnih motenj. Sedaj boluje 1160 bolnikov na jetrih in prebavnih. Po dosedanjih podatkih imamo teh boleznih največ v kovinski predelovalni industriji 516, v lesni predelovalni 398, tekstilni 475, elektroindustriji 200, gradbeništvu 615, prometu 167, trgovini 354, obrti pa 480, v ustanovah državnih organov je tudi 404 bolnikov evidentiranih kot bolanih na jetrih in prebavnih. Mnjenja smo, da nadurno

delo delavcev in uslužbencev čestokrat vpliva na veliko telesno izčrpanost, zlasti zaradi tega, ker običajno ljudje ostajajo brez kosila ali pa uživajo prestano hrano, živci pa ne dobijo potrebnega počitka.

Kožna obolenja so najbolj razširjena v kovinski predelovalni industriji (705), v lesni predelovalni industriji (684), tekstilni (527), gradbeništvu (772), obrti (825) itd. Skupaj je bilo v preteklem letu 7011 kožnih obolenj in zaradi teh obolenj je bilo izgubljenih 7773 delovnih dni. Kožna obolenja v proizvodnji nastajajo zaradi tega, ker delavci niso dovolj zaščiteni pred različnimi kemičnimi vplivi jedkih tekočin in dražljivega prahu in olj. Podkožna obolenja pa so v velikih primerih tudi vzrok pomanjkljive prehrane ali spremembe v načinu prehrane.

Bolnikov zaradi neugodnih in obolenj smo imeli v preteklem letu 71.519. Zaradi neugodnih in obolenj je bilo izgubljenih skupno 1.404.293 delovnih dni.

Koliko trpi skupnost zaradi neugodnih in obolenj, katere bi se vsekar dale zmanjšati na minimum s primerno zdravstveno tehnično in varnostno zaščito, če bi jo reševali vsi organi, kakor tudi posamezniki bolj energično, mislimo, da ni treba prikazovati, ker so nam številke v gornjem odstavku dovolj jasne dokaz.

VIII. STANJE HIGIENSKO TEHNIČNE ZAŠČITE PRI DELU

Iz priloženih podatkov je razvidno, da so v naših podjetjih še številne higiensko tehnične pomanjkljivosti (glej tabela II). Vzrok tem pomanjkljivostim je čestokrat iskati v pomanjkanju finančnih sredstev za urejanje delovnih pogojev in pa nepoznavanje predpisov in nedoslednosti odgovornih voditeljev pri odpravljanju nedostatkov.

Za večino podjetij lahko navedemo, da skrb za zdravje delovnih ljudi občutno zmanjša za skrbjo nemotene proizvodnje. To je v gotovem obdobju in stopnji gospodarskega razvoja razumljivo, smo pa mnenja, da je čas, da se razmerje vodstev podjetij do vprašanja higiensko tehnične zaščite spremeni, kar narekuje naša družbena ureditev.

V letu 1956 je pregledano skupno 1405 delovnih prostorov, od katerih je 75 trajno neprimernih in 69 začasno neprimernih za nadaljnje zaposlovanje ljudi. Število delavcev, ki so prizadeti zaradi zgoraj navedenih neugodnosti, je 671.

V 251 primerih je bilo ugotovljeno, da posamezna delovna mesta ne ustrezajo predpisom zaradi prenatrpanosti, a v 93 primerih je bilo ugotovljeno, da prostori ne odgovarjajo po prostornini. Veliko imamo primerov neurejenih splošnih ali lokalnih ventilacij. Teh nedostatkov je zabeleženih 1006. Zelo problematično je tudi stanje v pogledu ogrevanja delovnih prostorov. Le malokje smo zasledili, da se prostori ogrevajo po veljavnih predpisih. Številčno izraženo smo v letu 1956 ugotovili 657 primerov nezadostno ali nepravilno ogrevanih delovnih mest. Pripominjamo pa, da to število ne prikazuje realno stanje, ker bi za ugotovitev tega morala biti podjetja pregledana pozimi, se pravi, takrat ko te vrste pomanjkljivosti pridejo do izraza. Največkrat smo našli na te nedostanke v kemični, tekstilni in kovinski industriji, da ne omenjamo gradbene stroke, katera dela v zimskem času v pretežni večini v neogrevanih prostorih.

Ugotovili smo tudi 414 primerov

nepravilne osvetlitve delovnih mest in prostorov. Največ prekomernega ropota imamo v kovinski in tekstilni industriji, in sicer je bilo ugotovljenih 252 tovrstnih pomanjkljivosti. Ostalih pomanjkljivosti, ki škodljivo vplivajo na zaposlene osebe zaradi nerednosti v delovnih prostorih, je bilo 301. Nezavarovani stroji in naprave ogrožajo varnost zaposlenih, zaradi česar je prišlo do pogostih neugodnosti. Ugotovljenih je bilo 314 primerov nezavarovanih strojev in transmisij. Brusov na električni pogon in drugih obdelovalnih strojev je bilo nezavarovanih 104. Tudi stroji za obdelavo lesa nimajo originalnih zaščitnih naprav in je zaradi tega bilo v letu 1956 dosti neugodnosti. Kljub temu, da smo poudarili ostre ukrepe v tem pogledu se je našlo še 125 primerov še nezavarovanih strojev. Izsekala in stiskalnice so v pretežni meri zavarovane, težave so pri starih štancah, ki niso konstrukcijsko tako urejene, da bi že sam postopek izključeval možnost neugodnosti. Našli smo 14 primerov izsekala, ki so bila nepravilno zavarovana. V opekarinah se je našlo 5 nezavarovanih stiskalnic za opeko.

Se vedno imamo težave zaradi neurejenih dvigal (tovornih, osebnih ter drugih dvigalnih naprav), in sicer je bilo ugotovljenih 29 tozadevnih primerov. Podjetja namreč ne morejo dobiti strokovnjakov za popravilo teh dvigal. Večja podjetja se v glavnem ukvarjajo z montažo novih dvigal, starih pa nočejo popravljati, izgovarjajo se na pomanjkanje materiala, kar je včasih tudi res. Imamo primer, ko je podjetje po nalogu Inšpektorata dela naročilo nujno popravilo tovornega dvigala. Na to naročilo je prišel delavec od podjetja za popravilo dvigal brez orodja in materiala. Le-ta je nekaj časa hodil okoli dvigala, nekaj razdril, nato pa odšel in se ni več vrnil na delo. Podjetje je moralo nato z lastnimi ljudmi popraviti dvigalo vsaj toliko, da je bila varnost pri uporabi zagotovljena.

Ostalih pomanjkljivosti v pogledu nezavarovanih strojev je bilo 156. Glede požara in eksplozivne nevarnosti je bilo posredovano z ureditvami v 55 primerih. Težave so tudi pri urejanju električnih napeljav, kjer se skoraj v vsakem podjetju ugotovi večje ali manjše pomanjkljivosti na električnih instalacijah. Takih primerov je bilo ugotovljenih 87. Ponekod pomeni ureditev električne napeljave večji finančni izdatek, ker zahtevajo tehnično preureditev, drugod pa so težave le v malomarnosti odgovornih električarjev in pomanjkanju tozadavnega strokovnega kadra.

Lani smo imeli precej dela z zaščitnimi oblekami. Podjetja se zaradi pritiska delavcev obračajo na Inšpektorat dela z več ali manj utemeljenimi prošnjami za odobritev nabave oblek kot zaščitnih oblek. Ker je bila utemeljenost takih zahtev večkrat dvomljiva, je bil Inšpektorat dela prisiljen obravnavati vsak primer posebej na lico mesta samega. K temu pripominjamo, da pri reševanju teh vprašanj nimamo vedno enakega stališča s sanitarnim inšpektoratom, ki gre pri tem bolj v širino. Potrebno bi bilo, da se v svrhu enotnega reševanja teh problemov izdajo primerne predpisi, oziroma navodila, s katerimi naj bi bilo zajeto tudi tolmačenje o pristojnosti organov.

V preteklem letu smo po lastnih ugotovitvah ali na pobudo podjetij izdali nalog za nabavo 2143 različnih osebnih zaščitnih sredstev. Sem spadajo tudi tehnična osebna za-

ščitna sredstva, kot so: azbestne obleke, maske, respiratorji, zaščitna očala, rokavice itd.

24 podjetij še nima vode, ki bi po sestavi (bakteriološko čiste) ustrezala sanitarnim predpisom. Zaradi neurejenosti vodovodov za pitno vodo pri gospodarskih organizacijah je prizadetih 2727 delavcev.

Številne so tudi pomanjkljivosti v sanitarnih prostorih, napravah in sredstvih kljub temu, da je bilo v minulem letu mnogo storjenega na tem področju. Predvsem primanjkuje garderobnih omaric in tudi te, ki so že v uporabi, so pogosto ne-higiensko vzdrževane. V mnogih podjetjih tudi ni na razpolago garderobnih prostorov. V preteklem letu smo zahtevali namestitve 216 higienskih pip za pitje vode. Tudi stranišča še niso vsepovsod urejena, kot to določajo veljavni predpisi. V pregledanih podjetjih pa smo ugotovili, da primanjkuje 110 stranišč. Največ teh nedostatkov je ugotovljenih v tekstilni industriji. V industriji gradbenega materiala primanjkuje 347 umivalnikov. Sobe za osebno higieno žena bo potrebno urediti v 25 podjetjih. V pogledu nabave in vzdrževanja sanitarnega materiala — izvzemši nekoliko manjših primerov — nismo opazili večjih nerednosti.

1. Neustrezni delovni prostori Pomanjkljivosti v gradbenem pogledu

Ze iz prejšnjega dela tega poročila je razvidno, da je za našo industrijo in obrt značilno, da imamo še mnogo starih in iztrošenih objektov, v katerih ni mogoče zagotoviti pogojev dela v smislu predpisov o zaščiti pri delu.

Panoga 113. V Kemični tovarni Moste je oddelek za kavstifikacijo v zelo slabem stanju, prostori so tesni in dotrajani. Strop tega prostora je razjedan od kemičnih vplivov, delno pa omajan zaradi tresljaja strojev.

Panoga 116. V »Tessniki« Medvode se opaža, da podjetje zelo napreduje v gospodarskem pogledu, dogradili so nove delovne prostore, s čimer se je stanje v celoti izboljšalo.

Keramično kemična industrija ima sedem raztresenih obratov po kamniški okolici. Obrati so razmeroma slabo urejeni v pogledu higiensko tehničnih predpisov, zlasti problematično je pa stanje v obratu »Tobi« v Ihanu, kjer so prostori neustrezni. Zelo neprikladni prostori so tudi v obratu »Keramika« v Kamniku, kjer so do sedaj proizvajali gospodinjstvo keramiko. V obratu kalcit Stahovica eksploatirajo kamnolom kalcita pod navpičnimi stenami in imajo nalog, da preidejo na eksploatacijo po etažah. V obratu kalcit in kremen v Moravčah (peskolom) se dela popolnoma na prostem. Za delavce, ki delajo na prostem, smo predpisali osebna zaščitna sredstva proti mrazu in enkrat dnevno skodelico vročega čaja.

Panoga 117. Neustrezne delovne pogoje oziroma prostore ima podjetje »Ključavničarstvo« Ljubljana v obeh obratih, in sicer v Čufarjevi ulici in v pilarni v Vošnjakovih neli. Ključavničarski obrat je majhen, zaradi česar opravljajo delavci pozimi vsa večja dela na prostem. Obrat pilarna je v gradbenem pogledu vsestransko zastarela.

Kovinska industrija Ig se je razvila v prostorih, kjer je bila prej zasebna obrt. Razumljivo je, da so ti prostori zaradi tega absolutno pretesni, kar se je v istih prostorih proizvodnja mnogo povečala.

Znano je stanje v železniških obratih v Ljubljani, v katerih v preteklem letu ni bilo sprememb. Podjetje »Indos« se je preselilo v novo zgrajene in sodobno urejene prostore, tako da so se delovni pogoji v splošnem izboljšali.

Tudi v podjetju »Titan« Kamnik razmere zelo izboljšujejo. Zastareli obrati se ali v celoti asanirajo, ali pa se odpravljajo. V minulem letu je bila izločena iz uporabe stara livarna, ker so bili tam pogoji za delo zelo težki, niti objekt ni več zadoščal proizvodnim potrebam.

Panoga 119. Prostori podjetja »Jambor« Črnuče po obsegu niso zadostni in so zaradi tega obrati natrpani z izdelki in drugim materialom. Delo tega podjetja se opravlja v velikem obsegu izven delovnih prostorov, ko se vršijo montaže.

V »Elmi« Črnuče so slabi delovni pogoji zaradi neprimerne prostora v galvanizaciji in čistilnici. Podjetje ima namen prostore galvanizirati in čistilnice premestiti v novo zgradbo.

»Tela« v Ljubljani ima delovne prostore razmetane na več krajih Ljubljane in je zaradi tega proizvodnja neurejena in otežkočena. Obrati so prenatrpani tako z materialom kakor s strojnimi napravami.

Obratna ambulanta podjetja Telekomunikacije se nahaja v neprimernih prostorih. V vseh obratih je natrpanost, ker v njih shranjujejo zaradi pomanjkanja skladišč polidelke, izdelke in material za proizvodnjo.

Pogoji dela v podjetjih »Zmaj« v Ljubljani so se v letu 1956 bistveno izboljšali, ker je dograjen nov objekt. V gotovih oddelkih, kljub temu še vlada natrpanost, ki pa bo odpravljena, ko bo podjetje elektrodni oddelek preselilo iz Ljubljane v Sentvid na Dolenskem.

Panoga 120. V kemični industriji imamo zelo dosti objektov, ki v gradbenem pogledu ne ustrezajo zahtevam in predpisom. Tako ima kemična tovarna v Domžalah zelo slabe prostore v oddelku za proizvodnjo minija, litopona in svinčevega belila.

Tovarna kemičnih izdelkov »Arbo« v Podgradu je v starih prostorih, ki današnjim gradbenim predpisom v pogledu zaščite dela ne ustrezajo več. Delavci v podjetju so izpostavljeni prepihu, ker je stavba zaradi starosti že iztrošena.

Panoga 121. Zaradi zastarelosti opekarniških obratov so delovni prostori v opekarnah nezadovoljivi. Delavci so predvsem izpostavljeni stalnemu prepihu, posamezna delovna mesta pa tudi temperaturnim razlikam ter vremenskim nepravilnostim in vlagi. Glinokopi, v kolikor se ne uporabljajo za eksploatacijo gline bagerji, so izkoriščeni pod navpičnimi, nad 2 m visokimi stenami. Opekarna Draga pri Lgu je ena najrevnejših opekarn v okraju.

Delavnice v gradbenem pogledu ogrožajo življenje delavcev. Opekarniški dimnik je že močno nagnjen in obstaja nevarnost zrušitve. Glinopok se eksploataira, ne da bi se upoštevali obstoječi predpisi.

»Izolirka« je obrat, ki kritično prikazuje, kako se brez načrtne razširitve povečuje zaradi proizvodnje večjega števila asortimentov. Na ta način gradnje zrastejo v samih prizidkih in provizorijih samo toliko, da zadošijo proizvodnji novega artikla.

Industrija umetnega in naravnega kamna »Mineral« je s pridobitvijo novih prostorov na Šmartinski cesti v mnogočem izboljšala delovne pogoje.

Kamnoseško podjetje »Marmor« v Ljubljani je manjšega obsega in stisnjeno na ozek prostor, kjer nima možnosti razširitve. Prostori so stari in za današnji povečani obseg proizvodnje nezadostni ter vlada v njih natrpanost. Proizvodnja podjetja zahteva večji manipulacijski prostor in zadostne prehode, kar v podjetju zaradi stisnjene ni opaziti. Prostor kovačije je majhen in ozek in če ga ocenimo s strožjim kriterijem, neprimeren. Kljub temu, da je podjetje domala v centru mesta, ima suho stranišče na greznico.

Težki delovni pogoji so v kamnolomih Kresniška industrija apna, ki je v višini ca. 500 m nad morjem. V letnem času je velika vročina, v zimskem času pa so težki delovni pogoji zaradi hudega mraza in burje.

Kamnolom Verd izkorišča kamnolom v visoki navpični steni, kar predstavlja stalno nevarnost za zaposlene.

V letošnjem letu je podjetje začelo z lomljenjem kamna na ta način, da postopoma uvaja etažni sistem, kar pa dokončno ne bo kmalu urejeno.

Panoga 122. Tovarna glasbenih instrumentov »Melodija« v Mengšu ima svoje prostore v bivši tovarni slavnikov. Stara porazdelitev prostorov ne ustreza tehnološkemu postopku proizvodnje. Kljub temu, da podjetje za preureditev prostorov vlaga ogromna sredstva, ne doseže zaželenega efekta.

Tovarna pohištva in galanterije »Brest« v Cerknici ima pet obratov v različnih krajih. Pri tem podjetju bi bilo poudariti, da sta obrata lesne galanterije »Martinjak« in »Pohištvo« v Cerknici vzorno urejena po razporeditvi prostorov in v gradbenem pogledu. Obrat žage Kraje ima zaradi pomanjkljivega in neustreznega prostora v varnostnem pogledu neurejeno krlišče. Krlišče se sedaj nahaja na ozkem prostoru pod cesto in je hlodovina naložena ca. 20 m pod strmim naklonom. Iz te skladovnice je izvlačenje hlodov stalna nevarnost za tam zaposlene.

Panoga 123. V gradbenem pogledu so slabo urejeni prostori v starem obratu za izdelavo lepenke v Papirnici na Količevem. Delavci v tem obratu so izpostavljeni stalnemu prepihu.

Podjetje »Celuloza« v Medvodah je nenačrtno zidano, delovni prostori so utesnjeni, nesodobni, temni, poleg tega ni možnosti, da se stanje z manjšimi investicijami izpremeni.

Panoga 124. V »Rašici« v Gameljnah se tovarniški objekti v celoti adaptirajo in razširjajo. Podjetje mora še dokončati delo na tleh, ki so doslej še betonska, kar pa bo v letošnjem letu urejeno. Podjetje ima za ureditev tega nedostatka nepravilno mišljenje, ker meni, da je ureditev asfaltiranja dvorišča važnejše kot pa ureditev tal, kjer je večje število stalnih delovnih mest.

Podjetje »Totra« v Ljubljani se nahaja v starih nizkih prostorih, ki so z adaptacijami bili preurejeni za proizvodnjo trakov, elastike in tapetniške dekoracije. Vprašanje natrpanosti zaradi pomanjkanja bo rešeno po adaptaciji stanovanjskega prostora, ki je v teku.

Panoga 125. V Tovarni usnja v Šmartnem pri Litiji so bili delavci v krznarskem oddelku zaradi zastarelosti stavbe izpostavljeni morebitni porušitvi stropa. Z gradbeno inšpekcijo se je v tem obratu prepovedalo nadaljnje delo vse do časa preureditve tega prostora. Obstaja pa še problem v skladišču kož, kjer predstavlja strop tudi stalno nevarnost za nezdgo. Gradbena in-

špekcija je za zdaj še mišljenja, da ni nevarnost za porušitev.

Z investicijskimi deli so se mnogo izboljšali pogoji dela in varnosti pri delu v Tovarni usnja v Kamniku. Podjetje je zgradilo sodobno lučilnico, izmenjan je doslužen strop v oddelku za predelavo usnja, urejene so nove čistilne naprave za čiščenje odpadnih voda itd.

Panoga 127. Delovni prostori tovarne »Lek«, obrat v Mengšu, ne ustrezajo, čeprav je obrat tako rekoč nov. V prostorih se na stenah zaradi vlage nabirajo plesni. Prostori so na splošno vlažni in hladni.

Panoga 128. Tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani adaptira celotno IV. nadstropje - klišarno samo zato, da izboljša delovne pogoje. Večina samih prostorov sicer tudi po adaptaciji ne bo ustrezala; ta nedostatek se pa iz gradbenih razlogov ne more odpraviti. V vseh drugih pogledih bodo oddelki v IV. nadstropju po adaptaciji urejeni na sodoben način, tako da bo higiensko tehnična zaščita zadovoljivo rešena.

Tiskarna »Slovenskega poročevalca« bo rešila isti problem na Petkovškovem nabrežju. Urejena bo v novih prostorih v III. nadstropju stavbe »Slovenskega poročevalca«, ki se nahaja v zadnji fazi ureditve. Zaradi utesnenosti tiskarniških prostorov pa še vedno ostaja nerešen problem prenatrpanosti ročne stav-

Od vseh tiskarniških podjetij pa moramo posebej pohvaliti Blasnikovo tiskarno, ki ne stremi samo po pridobitvi obratnih prostorov, pač pa vzporedno rešuje tudi vse higiensko tehnične zaščite. Uredili so tovrno dvigalo tako, da je delavcem mnogo olajšano delo pri prenašanju materiala po večnadstropni stavbi.

Panoga 130. »Triglav-film« ima v Ljubljani dva obrata. Atelje v bivši cerkvi v Zrinjskega 9 in delavnice v Trnovem. V gradbenem pogledu ne ustrezata za tovrstno dejavnost niti eden niti drugi obrat. Delavnice v Trnovem v celoti ne ustrezajo svojemu namenu. Le-te so narežene v nizkih zidanih barakah, ki so pregrajene s številnimi manjšimi stenami.

Panoga 07. »Elektromedicina« v Ljubljani popravlja vse medicinske instrumente in naprave. Prostori so natrpani in neprimerno urejeni. Ker za popravilo rentgenskih aparatov ni ločenega prostora, so delavci izpostavljeni rentgenskim žarkom, čeprav niso neposredno zaposleni pri popravilu rentgenskih aparatov. Preizkus rentgenskih aparatov se vrši v istih prostorih kot ostala dela. Podjetje ima voljo odpraviti nedostatke, nima pa finančnih sredstev, da bi izvršilo zadostne adaptacije ali zgradilo ustrezne prostore.

Stavbena mizarstvo Ljubljana, Slomškova ulica, je v prostorih, ki za današnjo proizvodnjo ne ustrezajo več, ker so pretisni in so v nekaterih primerih dotrajali. Potrebno je izvršiti obnovitev stropov in strešne konstrukcije. Obrat v Linhartovi ulici »Roleta« je od strani inšpektorata dela dobil prepoved obratovanja zaradi neprimernih prostorov v oddelku barvarne. Nasprotno pa naj omenimo, da je obrat istega podjetja na Prulah zadovoljivo urejen in brez bistvenih pomanjkljivosti.

Panoga 05. Prenatrpanost je ugotovljena skoraj v vseh avtodelavnicah, kar je spričo povečanega avtomobilskega prometa logično, ker se na nasprotni strani povečanje delavnic ni izvršilo.

Pomanjkljiva ventilacija

Mnogo delovnih mest je prizadetih zaradi nepravilne ventilacije in ogrevanja, kar pride največ do izraza v zimskem času. Revmatična in prehladna obolenja so se pojavila v takem številu, da predstavljajo splošen družben problem. Vzrok za to pa je v veliki meri iskati v prej imenovani pomanjkljivosti. Pogosto podjetja v lastni režiji urejajo ventilacijo, ki odsesava ogrevani zrak iz prostora, dočim toplotnega nadomestka za to izgubo ni, zaradi česar nastaja ohlajevanje prostorov, prepah in s tem v zvezi prej imenovana obolenja. Da na področju urejanja ventilacije in ogrevanja ni doseženih lepših uspehov, niso krivi samo veliki stroški, in to, da primanjkuje strokovnjakov, temveč tudi zaradi tega, ker je v majhnih in tesnih delovnih prostorih, katerih je v naših podjetjih mnogo, iz tehničnih razlogov težko izvesti pravilno in zadostno izmenjavo zraka. V take delovne prostore se ne bi smela uvajati tista vrsta proizvodnje, ki povzroča močnejšo okvaro zraka.

Panoga 115. V kotlovnici v Kemični tovarni v Mostah pogosto zahajajo zdravju škodljivi plini po vsem prostoru. To pa zaradi tega, ker se kapaciteta kotlovskih naprav po eni strani izkorišča do maksimuma, po drugi pa je neurejena in neučinkovita ventilacija. Podjetju smo naročili, da to pomanjkljivost odpravi.

Panoga 117. Podjetje »Rog« je delno sicer vzorno urejeno, ima pa mestoma neučinkovito ventilacijo, in sicer v obeh lakirnicah, varilnicah in delno v galvanizaciji.

Pri brusilnih strojih z naravnimi brusi v Tovarni kovanega orodja v Kamniku niso urejene nikakršne ventilacije za odsesavanje zdravju škodljivega kremenčevega prahu. Podjetje ima namen to pomanjkljivost odpraviti, gradi se tudi nova brusilnica, vendar je za dokončno ureditev prostora in izboljšanja delovnega postopka zmanjkalo denarja.

Poleg zgoraj navedenih podjetij je bilo ugotovljenih še mnogo tovrstnih pomanjkljivosti tudi v ostalih podjetjih 117. panoge. Posebno v varilnicah je malokje pravilno urejena izmenjava zraka. Inšpektorat dela povsod priporoča, da podjetja za električno in plamensko varjenje prikrbe varilno mizo z direktnim odsesavanjem pri varjenju nastajajočih plinov. Ta sistem ventilacije pri varjenju se je pokazal najboljši, pomanjkljivost je le v tem, da lahko služi samo za varjenje manjših predmetov.

Panoga 119. V podjetju »Elma« v Črnučah so zelo nezdravi pogoji zaradi slabe ventilacije v bakelitnem oddelku, galvanizaciji in čistilnici.

V skoraj vseh oddelkih »Tela« ni pravilnega zračnega, še večji pa je tozadnji problem v Inštitutu za elektrozeve, in sicer v galvanizaciji, lakirnici in keramičnem oddelku.

V podjetju »Telekomunikacije« ni urejena ventilacija v lakirnici in galvani. V letu 1956 se je iz do sedaj še neznanih vzrokov dogodila eksplozija v električni sušilni peči za tuljave. Vzroke za to eksplozijo proučujeta Zavod za organizacijo dela in proučevanje varnosti pri delu in Tehnična fakulteta.

Panoga 120. V Kemični tovarni v Domžalah ni urejena ventilacija v oddelku za proizvodnjo minija, litopona in svinčevega belila. Poleg tega so ti prostori izpostavljeni prepihu in mrazu.

Panoga 121. V »Izolirki« v Ljubljani je neurejena ventilacija v oddelku, kjer se vrši katarizacija Bergmanovih cevi. Pri tem se tvori velik smrad in dim, nekoliko svežega zraka pa uhaja le skozi vrata, kar povzroča v zimskem času tudi mraz. Neurejeno je tudi sesavanje prahu v bitumenskem obratu pri izdelavi strešne lepenke.

Dokončno še ni urejena ventilacija v oddelku za priprave mešanice za izdelavo cementnih izdelkov (terazzo ploščic) pri podjetju »Mineral« v Ljubljani.

Nezdravi so pogoji dela tudi v Kresniški industriji apna, posebno pa pri drobilcu, ker je ta delovni prostor zaprt in brez ventilacije.

Panoga 122. Velik zdravstveni problem predstavlja vseskozi neurejena ventilacija v podjetju »Melodija« v Mengšu. Tehnološki postopek zahteva v pretežni večini delavnic dobro ventilacijo, ki pa ni zadovoljiva. Predvsem neurejena ventilacija je v prostoru za mehčanje celuloide, v strojni mizarški delavnici, pri brusilkah kovin in lesnih izdelkih, v kabini za briznanje z nitrolaki in v galvanizaciji.

V Kombinatnu lesne industrije v Logatcu imajo dobro urejene ekshaustorske naprave za odstranjevanje prahu od mizarško obdelovalnih strojev, ni pa še urejena ventilacija v oddelku za namakanje obšalnikov v nitrolake.

Panoga 123. V »Celulozi« v Medvodah so lužni stolpi zelo dotrajali in jih je potrebno obnoviti. Stroji pri neposredni proizvodnji celuloze so precej iztrošeni in slabo zatesnjeni, zaradi tega v velikih količinah uhaja žveplov dioksid po delovnih prostorih in okolici, kar brez dvoma kvarno vpliva na zdravje zaposlenih. Poleg tega pa zaposleni nimajo na razpolago primernih zaščitnih sredstev za dihalne organe in jih zaradi tega tudi neradi uporabljajo.

Panoga 124. V podjetju »Rašica« v Gameljnah ni urejenih prezračevalnih naprav. Poleg tega so vgrajena okna brez loput za odpiranje, tako da je tudi naravno prezračevanje otežkočeno.

Velik problem zaradi neurejene ventilacije je v oddelku za česanje lanu in konoplje v podjetju »Induplati« v Jaršah. Nameščeni ventilatorji povzročajo velik prepih, zaradi česar delavci te ventilacije ne uporabljajo.

Panoga 125. V Inštitutu za usajarstvo v Domžalah je pomanjk-

ljiva ventilacija v oddelku oropon in v pomožnih delavnicah.

Panoga 138. S splošno asanacijo delovnih prostorov in dograditvijo se bodo izboljšali pogoji dela v Tiskarni »Ljudske pravice«. V letošnjem letu bodo predvsem urejene prezračevalne in odsesalne naprave v klišarni in v bakrostrojnici, ki bo prenesena v novi del zgradbe na dvorišču.

Panoga 130. Atelje »Triglav-film« je neurejen v pogledu ventilacije in ogrevanja. Podjetje je sicer vložilo za ureditev teh vprašanj veliko denarnih sredstev in slabo funkcioniranje ventilacijskih naprav ni konstrukcijsko projektivna napaka, temveč izhaja nedostatek predvsem zaradi nepravilnega postavljanja kulis in drugega materiala, ki je v uporabi ateljeja na dovodne in odvodne cevi za izmenjavanje zraka. Posledica tega je, da ni cirkulacije ogrevanega zraka, zaradi česar je v nekaterih delih ateljeja visoka vročina, v ostalih pa mraz. Podjetje se pa takemu nepravilnemu postavljanju rekvizitov ne more ubraniti in bo potrebno, da konstruktor ponovno stopi v akcijo. V delavnicah »Triglav-film« v Trnovem so se pri razvijanju in obdelavi filmov uporabljale razne kemikalije, ki kvarijo zrak v majhnih prostorih. Do letošnjega leta je bilo stanje zelo kritično, letos pa so se razmere znatno popravile, delno z uvedbo ventilacije, delno pa s popolnoma spremenjenim tehnološkim postopkom dela.

Panoga 07. Ekshaustorske naprave pri Stavbnem mizarstvu v Ljubljani, Slomškova ulica, so v strojni delavnici urejene, niso pa efektne.

Pomanjkljivo ogrevanje, razsvetljava in ropot

Panoga 117. V podjetju »Rog« v Ljubljani je ugotovljeno, da srednji frekvenčni generator za električno spajkanje okvirjev povzroča močan ropot in moti pri delu osebe, ki so zaposlene v sosednji pisarni. Podjetje je ta nedostatek delno odpravilo s postavitvijo akustičnih vrat. V istem podjetju so pritožbe zaposlenih v oddelku kontrole materiala zaradi neustrezne umetne razsvetljave. Nepravilna razmestitev svetlobnih teles ter direktno padanje svetlobnega snopa na kovinske predmete povzroča bleščanje, ki zelo neugodno vpliva na oči in napenjanje oči povzroča glavobole. Močan ropot in šum je povzročal

ventilator rotacijskih talilnih peči v podjetju »Titan« v Kamniku. Okoliški prebivalci so zahtevali intervencijo Inšpektorata dela. Zvočno izolacijo se je stanje popravilo in ima podjetje tudi nalogo, da omejnjeni ventilator lahko uporablja samo podnevi.

Panoga 122. V podjetju »Melodija« v Mengšu, oddelek za uglaševanje nima zadostne dnevne svetlobe, ki je pa nadomeščena z umetno razsvetljavo. Nikakor pa ne more nadomeščati umetna razsvetljava dnevne svetlobe v oddelku za izdelavo strun. V kovinski čistilnici s čistilnimi bobni obstaja večji ropot, katerega še potencira majhen prostor.

Panoga 123. V »Celulozi« v Medvodah so delovni prostori, kjer se izdeluje sulfatna lužina, stari in nimajo urejenega ogrevanja. Velika večina delavcev v tem podjetju dela na odprtem prostoru in so izpostavljeni vsem vremenskim neprilikom in mrazu.

Panoga 124. V Predilnici v Litiji neurejena ventilacija povzroča nezadostno ogrevanje prostorov. Nihalna vrata so zaradi ustvarjenega pritiska ventilatorjev stalno odprta ter povzročajo v zimskem času dostop do mrzlega zraka.

2. Nezavarovani stroji Transmisijski pogon

Od nezavarovanih strojev je bilo ugotovljenih največ primerov pri nizko ležečih transmisijah, jermenih ali zobatih kolesih. Zaradi teh pomanjkljivosti je bilo tudi nekoliko nezgod v preteklem letu in ker je nekatere jermenice težko zavarovati, je Inšpektorat dela proučeval vsak primer posebej. Pripomniti pa je, da podjetja streme za tem, da transmisijske pogone odpravljajo. Največ uspeha in rezultatov pa ima na tem področju podjetje »Saturnus«. Največji problem za odpravo transmisijskih pogonov pa nastopa v zastarelih kemičnih obratih in obratih papirne industrije.

Stroji za obdelavo lesa. V lesni industriji je največ nezavarovanih krožnih žag. Nezavarovanje krožnih žag pa ni samo problem lesne industrije, temveč je to problem vseh panog industrije, ker ima krožno žago v uporabi skoraj vsaka panoga industrije. Kakor že rečeno, so zaščitne naprave na krožnih žagah pomanjkljive in reči moramo, da se s strani zaposlenih še te ne uporabljajo. Pripomnimo

pa, da je zaščita na krožni žagi ki bi v celoti zagotovila varnost pri delu, tehnično težko izvedljiva.

Naslednji stroj za obdelavo lesa ki je problematičen v pogledu učinkovitega zavarovanja in terja največ nezgod, je namizni rezkar. Ta stroj nima neke univerzalne zaščitne naprave, pač pa so potrebne različne vrste obdelovanja, kateri možnosti daje stroj, tudi različne zavarovalne naprave, ustreznje posameznemu delu. Ta stroj terja poleg krožne žage največ hudih nezgod pri delu. Pri tem stroju pa je predvsem potrebna pri obdelovanju predmetov osebna previdnost in treznost ter popolno poznavanje stroja in možnost nezgod. Skratka, delo na tem stroju je zaupali le kvalificiranim osebam.

Kot tretji stroj za obdelavo lesa ki terja precej nezgod, ki pa niso tako hudega značaja, je poravnalni stroj. Ta stroj ima precej efektivne zaščitne naprave, katere pa delavci zaradi lažjega opravljanja dela lahko rekli, v vseh primerih odstranjujejo.

Brusi

Brus je eden osnovnih obdelovalnih strojev vsake delavnice. In lahko trdimo, da pri pravilni uporabi zaščitnih naprav ne sme biti nezgod pri delu. Nezgodov večkrat povzroči nestrokovno montiranje brusa, ki pa ne more biti nevarna, če je stroj opremljen z zaščitno napravo (pravilno). Do nezgod pride največkrat zaradi tega, ker delavci zelo radi odstranjujejo zaščitne naprave iz vzroka, ker jih pri obdelovanju večjih predmetov ovirajo in ker se zelo branijo nositi zaščitna očala. Za zdaj imajo delavci možnost izgovora, da zaščitna očala ne nosijo iz vzroka, ker niso zanesljiva in ji treba v tem pogledu stremeti, da se ta izgovori delavcem čimprej izbije.

Za primer neustrezne zaščite brusilnega stroja naj navedemo Tovarno kovanega orodja v Kamniku, kjer je bil brus zavarovan s tako silnim oklopom, da le-ta ni mogel vzdržati udarca pri razletitvi ploščice. Inšpektorat dela je vodstvu podjetja to pomanjkljivost nakazal, vendar je podjetje ni upoštevalo. Pozneje je dejansko prišlo do razletitve brusa in oklep ni vzdržal udarca ter se je le golemu naključju zahvaliti, da ni prišlo do smrtnih nezgod. Kos brusne plošče je samo oplazil delavca po glavi ter mu povzročil pretres možganov.

(Nadaljevanje sledi.)

Izvillek iz poročila o poslovanju podjetja PRECIZNA MEHANIKA, Ljubljana, Čopova 34, v letu 1955

Podjetje »Precizna mehanika«, Ljubljana, Čopova 34 je bilo ustanovljeno dne 4. julija 1950 ter izvršuje popravila in prodajo vseh pisarniških in knjigovodskih strojev, gramofonov, zobotehničnih aparatov, nalivnih peres in register blagajn. Podjetje je v letu 1955 zaposlovalo 12 delavcev, 2 uslužbenca ter 3 vajence in doseglo 7.233.912 din prometa.

AKTIVA

BILANCA na dan 31. decembra 1955

PASIVA

Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 100 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 100 din
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev		
1.	Osnovna sredstva	896	1.	Sklad osnovnih sredstev	896
2.	Investicije v teku	-	2.	Dolgoročni krediti za dokončana investicije	-
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	808	3.	Razni skladi	816
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev		
4.	Skupna obratna sredstva	1.056	4.	Dolgoročni kredit za financiranje investicij	-
C. Sredstva v obračunu in druga aktivna			C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva		
5.	Kupci in druge terjatve	950	5.	Dobavitelji in druge obveznosti	1.037
6.	Druga aktivna	-	6.	Druga pasiva	-
D. Finančni uspeh			D. Finančni uspeh		
7.	Razporejeni dobiček	-	7.	Dobiček	1.188
8.	Izguba	1.158	8.	Kritje izgube	-
	Skupaj:	4.778		Skupaj:	4.778

Vodja računovodstva
Šitar Marija

Predsednik upravnega odbora
Šnoj Jernej

Direktor podjetja
Zebre Roman